

Scenarier for videre utvikling og håndtering av pandemien i Trøndelag

Kommunedirektørmøte 31.8.2020

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

31.08.2020

Struktur

1. Sammendrag og anbefalinger
2. Innledning: Arbeidets hensikt og innretning og Fylkesmannens samordningsoppgaver
3. Kommunen som beredskapsaktør og overordnede problemstillinger
4. Scenarier som ligger til grunn for dette arbeidet
5. Rammebetingelser
  - Økonomi
  - Næring og arbeidsliv
6. Helse og omsorg
  - Scenariobeskrivelse
  - Sannsynlige konsekvenser
  - Mulige tiltak
7. Oppvekst - som over
8. Velferd - som over
9. Støttefunksjoner og kritiske driftsfunksjoner - som over

Sammendrag og anbefalinger

- Pandemien er inne i fase 2. Vi går fra massemobilisering og økt smittenivå nasjonalt til lokale utbrudd og lokal smittehåndtering.
- Lokale utbrudd kan ha store konsekvenser. Beredskap og kontinuitetsplanlegging må fortsatt stå høyt på prioriteringslisten til kommunene.
- Følgekonsekvenser av Covid19 må monitoreres og følges opp.
- Vi anbefaler at kommunene løfter noe av sin kontinuitetsplanlegging opp på et interkommunalt nivå for å diskutere samarbeidsløsninger hvis en tjeneste skulle falle ut.
- Fylkesmannen ønsker en god dialog med kommunene. Vi vurderer et analysetiltak på følgekonsekvenser hvis det er behov for det hos kommunene.
- Redusert kapasitet, f.eks. fravær grunnet smitte, innenfor kritiske funksjoner i kommunen, kan ha store konsekvenser.

Status Trøndelag

Bekreftet koronasmittede
pr. 24.08.20 kl. 10.00
(endring fra 13.8 i parentes)
(kilde adressa.no)

Totalt 621 (34), 4 død (27 kommuner)

Trondheim 410 (+ 28)

Frosta 29

Levanger 27

Steinkjer 19

Orkland 18

Verdal 17

Ørland 13

Malvik 11

Stjørdal 11 (1)

Oppdal 9 (1)

Inderøy 8

Midtre Gauldal 6

Skaun 6

Selbu 6

Overhalla 6

Rennebu 5

Melhus 4

Namsos 3

Grong 2

Indre Fosen 2

Heim 2

Hitra 2

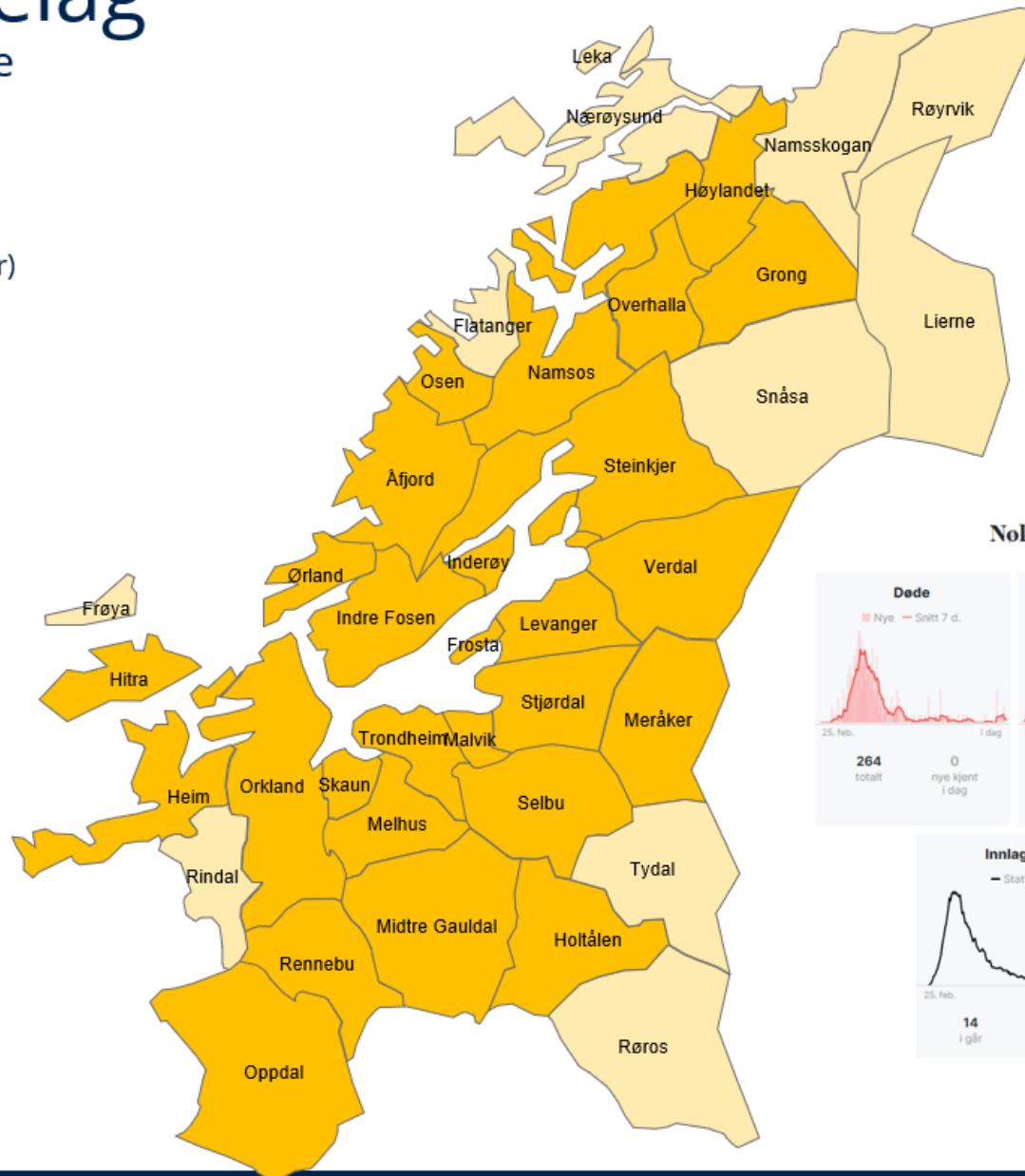
Holtålen 1

Meråker 1

Høylandet 1

Åfjord 1

Osen 1 (1)

Hensikt med arbeidet

Scenariene er ment å gi et bilde på mulig utvikling i Trøndelag for videre planlegging av ressurser og tiltak som følge av koronasitasjonen fram mot sommeren 2021. De skal bidra til at beslutningstakere har fokus på aktuelle risikoforhold/utfordringer på lang sikt.

Fylkesmannens samordningsoppgaver

- Det er viktig å avklare forventningene til fylkesmannens samordningsrolle. Dette for å avklare hvor mye kapasitet og kompetanse embetet skal allokere til denne oppgaven.
- Samordning handler om å sørge for at ressursene finner hverandre
  - Vurdere hyppigere møter i fylkesberedskapsrådet og med kommunedirektørene.
- Fylkesmannens samfunnssikkerhetsinstruks og Forskrift om kommunal beredskapsplikt er hjemmelsgrunnlaget for Fylkesmannens rolle.

Analysemuligheter og analysebehov

Flere aktører har samlet inn store mengder data om pandemien og dens følgekonskvenser. Dette utgjør en viktig kunnskapsbase.

Pandemien kommer til å trekke ut i tid. Det blir viktig å fokusere både på pandemiens utvikling så vel som ulike følgekonskvenser av den.

Det er i liten grad laget synteser og analyser av tilgjengelig statistikk

Spørsmål: Er det behov for aktuelle og oppdaterte analyser som gjøres tilgjengelig for kommunene?

Kommunen som beredskapsaktør

Nivå i beredskapsarbeidet	Perspektiv	Ansvar (eksempler)	Sluttresultat
Strategisk	Uker - år	Kontinuitetsplanlegging	Sikre fortsatt drift på lang sikt
Operasjonell (virksomhet)	Dager - uker	Konsekvensreducerende tiltak	Sikre fortsatt drift på kort sikt
Taktisk (utførende)	Timer - dager	Håndtering	Drift

Overordnede problemstillinger

- Hva vil pandemiens videre utvikling kreve av kommunene og samarbeidende aktører?
- Hvilke strategier bør kommunene ha for å ha en robust beredskap ved lokale smitteutbrudd og bortfall av tjenesteområder? Samarbeidsstrategier vil stå sentralt.
- Hva er behovet for oppdatert kunnskap og analyse?

Regjeringens strategi - scenario

Scenario 1 (S1)

Vi har kontroll på smittespredningen og forekomsten i samfunnet er slik at vi kan tilby gode helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, herunder intensivbehandling.

Vi trapper ned de inngripende tiltakene gradvis og fanger opp behovet for nye tiltak, dersom smitteforekomsten blir høy. På sikt er alle inngripende tiltak avviklet.

Det vil fremover være både lokale og nasjonale bølger av smitteforekomsten, men hele tiden innenfor rammene av at helsetjenesten kan levere gode tjenester og begrense smitterisiko for helsepersonell.

Stabiliteten ved dette scenariet styrkes dersom vi får tilgang til effektiv behandling av covid-19 og dersom vi får tilgang til effektiv vaksine.

Scenario 2 (S2)

Det skjer en kraftig økning i antall syke. Forekomsten blir så høy at vi ikke klarer å tilby gode helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, herunder intensivbehandling.

Helse- og omsorgstjenesten er overbelastet med covid-19-pasienter og annen pasientbehandling reduseres.

Stort helsetap også knyttet til redusert kapasitet for andre helse- og omsorgstjenester og helsetap som følge av langvarig økonomisk nedgang.

Gjeninnføring av inngripende tiltak kan være nødvendig. Utfordringene kan avhjelpest av effektive medisiner eller vaksiner.

Rammebetingelser - økonomi

Ved behandlingen av Prop. 52 S vedtok Stortinget følgende anmodning:

«Stortinget ber regjeringen om å kompensere kommunene og fylkeskommunene for urimelige virkninger av skattesvikt, inntektsbortfall og merutgifter i forbindelse med håndteringen av smittesituasjonen og endret økonomisk utvikling siden vedtatt statsbudsjett.»

I Prop. 67 S varslet regjeringen at den ville komme tilbake med en samlet vurdering av de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren av virusutbruddet, og fremme forslag til ytterligere tiltak for kommunene.

Regjeringens oppdatert oversikt av [nasjonale tiltak](#).

Kommunenes evne til å håndtere krisen økonomisk avhenger ikke bare av selve krisen, men også kommunens status ved inngangen til krisen knyttet til bl.a. av følgende forhold:

- Nivå på skatteinntekter, inkl. eiendomsskatt
- Havbruksfond, vindkraft- og vannkraftinntekter
- Investeringstrykk
- Finansinntekter og utbytte
- Likviditet og økonomisk bærekraft
- Planleggingshorisont og omstillingsevne, bl.a. som følge av endringer i demografi
- Økonomistyring

Underveis i krisen er særlig tre faktorer sentrale:

- Unngå smitte i institusjon
- Mulighet for og evne til å omprioritere, både ressurser og kapasitet
- Smittesporing og prøvetaking er ressurskrevende

Det er opprettet en arbeidsgruppe for å kartlegge økonomiske konsekvenser av covid19- situasjonen for kommunesektoren.

Rammebetingelser - økonomi

Typiske merutgifter

- Smittesporing, prøvetaking og frakt av prøver
- Smittevernustyr/testutstyr
- Økt kapasitet legekontor/legevakt og nye lokaler
- Økt stilling kommuneoverlege, alt. overtid
- Økt kapasitet PLO (hjemmetjeneste og institusjon)
- Varsling innbyggere, sms-varsling
- Ekstra renhold
- Etablering av karantefasiliteter/isolat
- Ekstra innleie som følge av karantenebestemmelsene
- Forventet vekst i sosialhjelpsutgifter som følge av krisen
- Skole, blant annet knyttet til digitale verktøy
- Utgifter til barnevernvakt og mulig økte utgifter til barnevern
- Eventuelle forsinkelser i pågående investeringsprosjekter
- Etablering av hjemmekontorløsninger

Typiske inntektsreduksjoner og mindretgifter

- Reduserte skatteinntekter - lokal skattesvikt «kompenseres» normalt gjennom inntektssystemet, nasjonal skattesvikt kompenseres normalt ikke. Men kommunene får normalt beholde merskatteinntekter
- Bortfall foreldrebetaling SFO og barnehage – tildelt midler som kompensasjon
- Bortfall gebyrer/avgifter, bl.a. parkering, kultur og idrett
- Redusert avkastning og utbytte
- Reduserte utgifter til vikar pga. redusert aktivitet på enkelte områder

- Redusert arbeidsgiveravgift
- Reduserte renteutgifter
- Reduserte utgifter knyttet til reiser og konferanser

- Økte refusjonsinntekter *)

Rammebetingelser - næring og arbeid

"I en medlemsundersøkelse fra NHO av 26. og 27. mars, melder over fire av fem respondenter nå om redusert omsetning, og i noen bransjer rapporterer samtlige bedrifter om dette. Vel halvparten har allerede permittert ansatte, og om lag 15 prosent har planer om oppsigelser. Hver tredje medlemsbedrift har likviditetsproblemer, og en like høy andel frykter konkurs."

[Samfunnsøkonomisk vurdering av smitteverntiltak – covid-19](#). Rapport fra ekspertgruppe på oppdrag for Helsedirektoratet 7. april 2020

Næringslivet påvirkes av:

- Lokale, nasjonale og internasjonale utbrudd med tilhørende smittetiltak og endringer i etterspørsel og forbrukeradferd
- Oljepris, børsutvikling og kronekurs

Variasjon i sårbarhet og konsekvens med bakgrunn i:

- Marked, bransje, eierskap og verdikjede for det enkelte selskap (lokalt, nasjonal, internasjonalt)
- Næringsstruktur - kommuner med ensidig næringsliv eller hjørnesteinsbedrifter er mer eksponert, særlig innen næringer som er sensitiv for endret forbrukeradferd, som reiselivsnæringen
- Mer kortsiktig konsekvenser ved lokale utbrudd og mer langsiktige konsekvenser ved vedvarende smitte i samfunnet nasjonalt og internasjonalt

Konsekvenser - indirekte/direkte, som så langt er begrenset av ulike kompenserende tiltak og stimuleringspakker:

- Sykefravær og omsorgslønn
- Permitteringer og oppsigelser
- Nedleggelse eller konkurs
- Naturlige, men betydelige variasjoner i omfang mellom kommunene

Eksempler på tiltak:

- Oppdatert kunnskapsgrunnlag gjennom god dialog med lokalt næringslivet
- Samarbeid på tvers av kommunegrensene i BOA-regioner

Helse og omsorg

Sannsynlige konsekvenser (S1-S2)

- Smitteutbrudd på arbeidsplasser.
- Smitteoppsporingen er ikke kunnskapsbasert, det tar for lang tid, smittespredning
- Lokale utbrudd av smitte blir så store at kommunen må stenge skoler, barnehager, tjenestetilbud, servicetilbud
- Flere/store smitteutbrudd i flere kommuner fører til regional nedstenging av skoler, barnehager, tjenestetilbud, servicetilbud.
- Sykehusene i Trøndelag er så overbelastet av Covid-19 syke at kun de sykeste pasientene får innleggelse.
- Influensasesongen 20/21 forverrer situasjonen ytterligere med hensyn til sykdom og fravær.

Scenario 1 (S1):

- *Forekommer smitte, men vi klarer å tilby gode helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, inkl. intensivbehandling*
- *Vi klarer å begrense smitterisiko for helsepersonell*

Scenario 2 (S2):

- *Vi klarer ikke å tilby gode helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, inkl. intensivbehandling*
- *Helse- og omsorgstjenesten er overbelastet med covid-19-pasienter og annen pasientbehandling reduseres*
- *Stort helsetap knyttet til redusert kapasitet for andre helse- og omsorgstjenester og helsetap som følge av langvarig økonomisk nedgang*

Helse og omsorg

Eksempler på tiltak

- Kommunen har god kontakt med arbeidsplassene i kommunen for gjensidig situasjonsforståelse av pandemien og aktuell smitteoppsporing
- Ledelsen i kommunen har en plan for ressurser og oppskalering av TISK
- Kommunen har god kontakt med nabokommunene for gjensidig situasjonsforståelse av pandemien og behov for bistand til hverandre
- Kommunen er forberedt på nedstenging ved stort smitteutbrudd. Det må være avklart hvilke tjenester som ikke kan stenges.
- Kommunen reduserer antall influensasyke sesongen 20/21 ved å være pådriver for influensavaksinering i kommunen
- Kommunen har en tydelig og avklart kommunikasjonsplan

Scenario 1 (S1):

- *Forekommer smitte, men vi klarer å tilby gode helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, inkl. intensivbehandling*
- *Vi klarer å begrense smitterisiko for helsepersonell*

Scenario 2 (S2):

- *Vi klarer ikke å tilby gode helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, inkl. intensivbehandling*
- *Helse- og omsorgstjenesten er overbelastet med covid-19-pasienter og annen pasientbehandling reduseres*
- *Stort helsetap knyttet til redusert kapasitet for andre helse- og omsorgstjenester og helsetap som følge av langvarig økonomisk nedgang*

Oppvekst

Sannsynlige konsekvenser (S1):

- Noen barn og elever møter ikke i barnehage og skole, men holdes hjemme.
- Noen syke barn og voksne møter i barnehage og skole
- Bortfall eller reduksjon i tilbudet til noen barn, unge og familier

Sannsynlige konsekvenser (S2):

- Mange barn og elever møter ikke i barnehage og skole, men holdes hjemme.
- Mange syke barn og voksne møter i barnehage og skole
- Sterkt redusert tilbud og/eller alternativ organisering av tilbudene
- Bortfall eller reduksjon i tilbudet til mange barn, unge og familier
- Barn blir boende i omsorgssviktsituasjoner uten at dette fanges opp og barnet får hjelp og/eller beskyttelse

Scenario 1 (S1):

Forekommer smitte, men vi klarer å tilby forsvarlige tjenester innenfor barnehage, skole og barnevern til alle som trenger det

Vi klarer å begrense smitterisiko for ansatte som jobber med barn, unge og familier

Scenario 2 (S2):

Vi klarer ikke å tilby forsvarlige tjenester innenfor barnehage, skole og barnevern til alle som trenger det

Oppvekstsektoren har redusert kapasitet grunnet karantene og sykdom

Barn, unge og familier mottar ikke nødvendige tjenester i en lang periode

Oppvekst

Eksempler på tiltak

- Kontinuitetsplanlegging og øvrige beredskapstiltak gitt endringer i status (grønn, gult, rødt)
- Alternative organiseringsformer av barnehage- og skolehverdagen (areal, bemanning, prioritering av innhold - husk regelverk)
- alternativ tid for gjennomføring av opplæring kan være aktuelt, halve elevgruppen på formiddag og andre halve på ettermiddag
- Regionalt samarbeid
- Forenklet prosess for å opprette settekommune i barnevernssaker
- Sikre tilgang og kompetanse på digitale tjenester
- Sikre at barn i utsatte livssituasjoner tilbys barnehage- og skoletilbud ved oppmøte
- Sikre økt kapasitet til barnevernvakta

Scenario 1 (S1):

Forekommer smitte, men vi klarer å tilby forsvarlige tjenester innenfor barnehage, skole og barnevern til alle som trenger det

Vi klarer å begrense smitterisiko for ansatte som jobber med barn, unge og familier.

Scenario 2 (S2):

Vi klarer ikke å tilby forsvarlige tjenester innenfor barnehage, skole og barnevern til alle som trenger det

Oppvekstsektoren har redusert kapasitet grunnet karantene og sykdom

Barn, unge og familier mottar ikke nødvendige tjenester i en lang periode

Velferd (NAV)

Sannsynlige konsekvenser (S1-S2)

- Økt antall permitterte og arbeidsløse fører til at noen kan få utfordringer med utgifter til livsopphold. (S1)
- Økt antall permitterte og arbeidsløse fører til at mange får utfordringer med utgifter til livsopphold. (S2)
- Forsinkede utbetalinger (S1 og S2)
- Følgekonskvenser i form av økning i antall med psykiske lidelser og rusutfordringer
- "Tapt generasjon"

Eksempler på tiltak

- Nasjonal strategi og nasjonale tiltak rettet mot gruppen 18-30 uten arbeid eller arbeidstilknytning
- Kommunene må ha god oversikt over tilgjengelige virkemidler og individene i målgruppa.
- Nasjonal vurdering av nye virkemidler for gruppen 18-30 (NEETs)
- Sikre nødvendig kapasitet i tjenesteproduksjonen
- Regionalt samarbeid

Scenario 1 (S1):

Forekommer smitte, men vi klarer å tilby forsvarlige velferdstjenester til alle som trenger det

Vi klarer å begrense smitterisiko hos ansatte i velferdstjenestene

Scenario 2 (S2):

Vi klarer ikke å tilby forsvarlige velferdstjenester til alle som trenger det

En stor økning i antall mennesker som har behov for velferdstjenester

Velferdssektoren har redusert kapasitet grunnet karantene og sykdom

Støttefunksjoner og kritiske driftsfunksjoner

Sannsynlige konsekvenser (S1)

- Forsyninger av drikkevann er normal
- Strøm og e-kom fungerer normalt
- Ingen problemer mht. forsyninger av mat, medisiner, grunnleggende behov
- Større sårbarhet knyttet til kritiske drifts- og støttesystemer som følge av fravær

Eksempler på tiltak

- Analyser av situasjonen hvis mye lokal smitteoppblomstring, føre var!
- Be innbyggerne være årvåken og melde feil/unormale hendelser
- Informasjonstiltak på nettside, institusjoner, øvrige arbeidsplasser
- Sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet gjennom nabosamarbeid og sikre fullverdig fjerntilgang til kritiske drifts- og støttesystemer

Scenario 1 (S1):

- *Forsyninger av tjenester som ivaretar menneskenes grunnleggende behov berøres i mindre grad.*
- *Kan være enkelte medarbeidere som jobber med samfunnskritisk infrastruktur som må være hjemme.*
- *Det samme gjelder medarbeidere i kommunen som utfører administrative tjenester som IKT, økonomi, arkiv mm.*
- *En lokal smitteoppblomstring kan redusere tjenestenivået noe men ikke kritisk.*

Støttefunksjoner og kritiske driftsfunksjoner

Sannsynlige konsekvenser (S2)

- Svikt i strøm og e-kom forsyningen – eksterne leverandører
- Svikt i den kommunale vannforsyningen
- Stort fravær i de kommunale tjenestene, herunder støttefunksjoner og kritiske driftsfunksjoner
- Lite mat og medisiner for de svakeste gruppene

Eksempler på tiltak

- Definere og utarbeide kontinuitetsplaner
- Vurdere iverksetting av rasjonering av strøm og implementere manuelle tiltak for å ivareta grunnleggende behov.
- Iverksette beredskapsplan for å sikre vannforsyning til befolkningen, husdyr mv.
- Innkalle reservemanskapet til nøkkelposisjoner, prioritere funksjoner
- Stenge av en rekke kommunale tilbud som ikke berører liv og helse
- Omklassere og omskolere ansatte

Scenario 2 (S2):

- *Stort fravær fra arbeidsplassene*
- *Manglende bemanning kan føre til brudd i forsyningssystemene.*
- *I liten grad mulighet for hjemmekontor på flere viktige kommunale områder-vann osv.*
- *Mange barn/unge holdes hjemme*
- *Flere døde*
- *Samfunnet stenges ned på nytt*

Spørsmål til diskusjon på møtet 31.8

- Representerer scenariebildene en ressurs som Fylkesmannen bør utvikle videre og oppdatere med jevne mellomrom? I så fall hvor ofte?
- Hvis scenariebildene videreføres, bør de omfatte andre områder også?
- Hvilket behov for synteser og analyser av tilgjengelig statistikk om følgekonskvenser av pandemien har kommunene behov for i sitt arbeid og sin kontinuitetsplanlegging?
- Dersom man skal utvikle analyser, hva anser kommunedirektørene som de viktigste områdene?
- Hvilke andre tiltak kan Fylkesmannen iverksette som representerer en merverdi for og støtte til kommunene?

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

Facebook [FylkesmannenTrondelag](#)
Nettside [fylkesmannen.no/Trondelag](#)